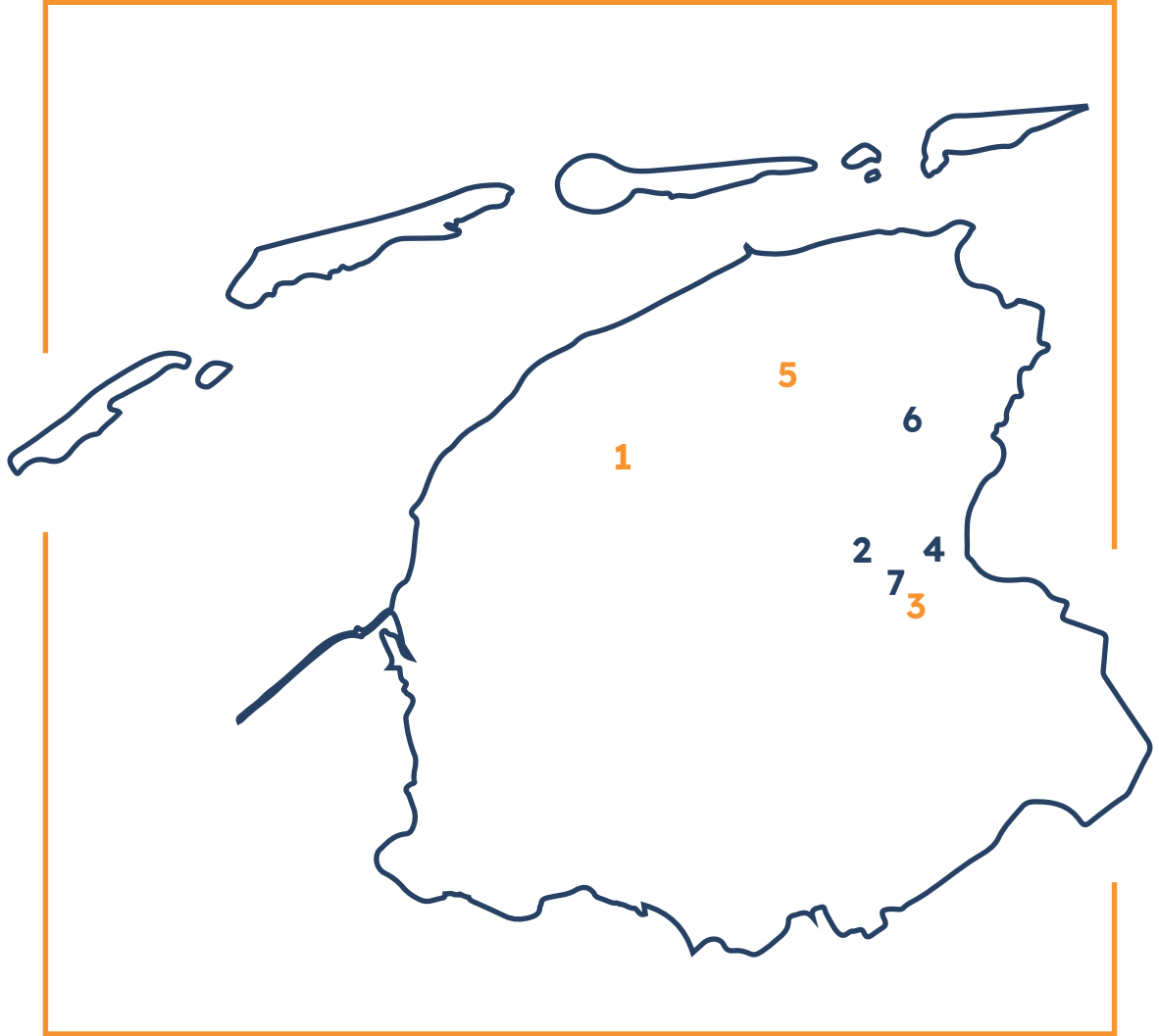

KRACHT & KLEUR Jan Frearks van der Bij

1922 - 2013

1. De barmhartige Samaritaan (Leeuwarden)
2. Jesaja 40:31
3. De wonderbaarlijke spijziging
4. De barmhartige Samaritaan (Drachten)
5. De gelijkenis van de talenten
6. Jacobs droom
7. Twaalf stenden des verbonds

De barmhartige Samaritaan
J.H Knoopstraat 3, Leeuwarden
CSG Comenius, Klein Mariënborg

Jesaja 40:31
Healwei 3, Opeinde
SWS De Leister Igge

De wonderbaarlijke spijziging
Splitting 17, Drachten
Stichting Renn4

De barmhartige Samaritaan
Tsjerkebuorren 26,
Drachtstercompagnie

De gelijkenis van de talenten
Master Hamstrjitte 1,
Broeksterwald CBS De Wel

Jacobs droom
De Sânnen 22, Drogeham
Gereformeerde Kerk

Twaalf stenen des verbonds
Tramlaan 4, Drachten

De barmhartige Samaritaan Leeuwarden

Dit mozaïek door Jan Frearks van der Bij is te vinden aan de J.H. Knoopstraat op het schoolgebouw 'Klein Mariënborg' van scholengemeenschap Comenius in Leeuwarden. Het mozaïek toont een vertaling van een bijbels verhaal: de barmhartige Samaritaan. Jan Frearks van der Bij heeft nog een mozaïek gemaakt met hetzelfde bijbelverhaal als uitgangspunt. Dit is te vinden in de Drachtstercompagnie. Het verhaal van de barmhartige Samaritaan wordt als volgt verteld in de bijbel:

"Er kwam een wetgeleerde die Hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' Jezus antwoordde: 'Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?' De wetgeleerde antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.' 'U hebt juist geantwoord,' zei Jezus tegen hem. 'Doe dat en u zult leven.' Maar de wetgeleerde wilde zijn gelijk halen en vroeg aan Jezus: 'Wie is mijn naaste?' Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: 'Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden.' 'Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?' De wetgeleerde zei: 'De man die hem barmhartigheid heeft betoond.' Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'"

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan wordt verteld door Jezus in het evangelie van Lucas. De conclusie is dat de naastefiguur in het verhaal degene is die barmhartig is voor zijn medemens. Jezus geeft met deze gelijkenis van de barmhartige Samaritaan aan dat het niet gaat om de status van iemand, maar om wat je doet.

Jesaja 40:31

Dit mozaïek door Jan Frearks van der Bij is te zien naast de hoofdingang van basisschool SWS de Leister Igge in Opeinde. Het mozaïek toont een bijbels tafereel, namelijk Jesaja 40 vers 31:

"Maar wie hoopt op de HEER krijgt nieuwe kracht:
hij slaat zijn vleugels uit als een adelaar,
hij loopt, maar wordt niet moe,
hij rent, maar raakt niet uitgeput."

De wonderbaarlijke spijziging

Dit mozaïek is te vinden op het gebouw van VSO de Zwaai aan de Splitting in Drachten. Het mozaïek toont Marcus 6: 30-44. Dit bijbelverhaal ook wel bekend als de Vijf Broden en Twee Vissen:

"De apostelen kwamen weer terug bij Jezus en vertelden Hem over alles wat ze gedaan hadden en wat ze de mensen onderwezen hadden. Hij zei tegen hen: 'Ga nu mee naar een eenzame plaats om alleen te zijn en een tijdje uit te rusten.' Want het was een voortdurend komen en gaan van mensen, zodat ze zelfs niet de kans kregen om te eten. Ze voeren met de boot naar een afgelegen plaats, om daar alleen te kunnen zijn. Maar hun vertrek werd opgemerkt, en velen herkenden hen; uit alle steden haastten de mensen zich over land naar die plaats en ze kwamen er nog eerder aan dan Jezus en de apostelen. Toen Hij uit de boot stapte, zag Hij een grote menigte en voelde medelijden met hen, want ze waren als schapen zonder herder, en Hij onderwees hen langdurig. Toen er al veel tijd was verstreken, kwamen zijn leerlingen naar Hem toe en zeiden: 'Dit is een afgelegen plaats en het is al laat. Stuur hen weg, dan kunnen ze naar de dorpen en gehuchten in de omtrek gaan om eten voor zichzelf te kopen.' Maar Hij zei: 'Geven jullie hun maar te eten!' Ze vroegen Hem: 'Moeten wij dan voor tweehonderd denarie brood gaan kopen om hun te eten te geven?' Toen zei Hij: 'Hoeveel broden hebben jullie bij je? Ga eens kijken.' Ze gingen kijken en zeiden: 'Vijf, en twee vissen.' Hij zei tegen hen dat ze de mensen opdracht moesten geven om in groepen in het groene gras te gaan zitten. Ze gingen zitten in groepen van honderd en groepen van vijftig. Hij nam de vijf broden en de twee vissen, keek omhoog naar de hemel, sprak het zegengebed uit, brak de broden en gaf ze aan zijn leerlingen om ze aan de menigte uit te delen; ook de twee vissen verdeelde Hij onder allen die er waren. Iedereen at en werd verzadigd. Ze haalden de overgebleven stukken brood op, waar wel twaalf manden mee konden worden gevuld, en ook wat er over was van de vissen. Vijfduizend mensen hadden van de broden gegeten."

De barmhartige Samaritaan Drachtsercompagnie

Dit mozaïek is te vinden op een buitenwand van basisschool SWS de Frissel. Zoals in bijna alle mozaïeken van Jan Frearks van der Bij is ook hier een Bijbelse vertelling het uitgangspunt geweest. Hier is dat de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (het evangelie van Lucas 10 vers 25 – 37). Van de weg af is het mozaïek slecht zichtbaar, vanaf het schoolplein is het wel goed te bekijken. Jan Frearks van der Bij heeft nog een mozaïek gemaakt met hetzelfde Bijbelverhaal als uitgangspunt. Dit is te vinden in Leeuwarden. Het verhaal van de barmhartige Samaritaan wordt als volgt verteld in de bijbel:

"Er kwam een wetgeleerde die Hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' Jezus antwoordde: 'Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?' De wetgeleerde antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.' 'U hebt juist geantwoord,' zei Jezus tegen hem. 'Doe dat en u zult leven.' Maar de wetgeleerde wilde zijn gelijk halen en vroeg aan Jezus: 'Wie is mijn naaste?' Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: 'Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden.' 'Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?' De wetgeleerde zei: 'De man die hem barmhartigheid heeft betoond.' Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'"

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan wordt verteld door Jezus in het evangelie van Lucas. De conclusie is dat de naastefiguur in het verhaal degene is die barmhartig is voor zijn medemens. Jezus geeft met deze gelijkenis van de barmhartige Samaritaan aan dat het niet gaat om de status van iemand, maar om wat je doet.

De gelijkenis van de talen

Dit mozaïek is te vinden op een wand van Kindcentrum de Wel te Broeksterwâld. De naam van de school verwijst naar God, de bron van het leven. Ook dit mozaïek toont weer een bijbels verhaal. In dit geval gaat het om Mattheüs 25: 14-30. Het verhaal gaat als volgt:

"Of het zal zijn als met een man die op reis ging, zijn dienaren bij zich riep en het geld dat hij bezat aan hen in beheer gaf. Aan de een gaf hij vijf talent, aan een ander twee, en aan nog een ander één, ieder naar wat hij aankon. Toen vertrok hij. Meteen ging de man die vijf talent ontvangen had op weg om er handel mee te drijven, en zo verdiende hij er vijf talent bij. Op dezelfde wijze verdiende de man die er twee had gekregen er twee bij. Degene die één talent ontvangen had, besloot het geld van zijn heer te verstoppen: hij begroef het. Na lange tijd keerde de heer van die dienaren terug en vroeg hun rekenschap. Degene die vijf talent ontvangen had, kwam naar hem toe en overhandigde hem nog vijf talent erbij met de woorden: "Heer, u hebt mij vijf talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er vijf bij verdiend." Zijn heer zei tegen hem: "Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar was in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer." Ook degene die twee talent ontvangen had, kwam naar hem toe en zei: "Heer, u hebt mij twee talent in beheer gegeven, alstublieft, ik heb er twee bij verdiend." Zijn heer zei tegen hem: "Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar was in het beheer van een klein bedrag, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer." Nu kwam ook degene die één talent ontvangen had naar hem toe. Hij zei: "Heer, ik wist van u dat u streng bent, dat u maait waar u niet hebt gezaaid en oogst waar u niet hebt geplant, en uit angst besloot ik uw talent te begraven. Alstublieft, hier hebt u het terug." Zijn heer antwoordde hem: "Je bent een slechte, luie dienaar. Je wist dat ik maai waar ik niet heb gezaaid en oogst waar ik niet heb geplant? Dan had je mijn geld dus bij de bank in bewaring moeten geven, zodat ik het bij mijn terugkomst met rente zou hebben teruggekregen. Neem hem dat talent af en geef het aan degene die er tien heeft. Want wie heeft zal nog meer krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs het laatste worden ontnomen. En die nutteloze dienaar, gooi hem eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt."

Jacobs droom

Op de voorgevel van de protestantse Jacob-Tsjerke is een mozaïek van Jan Frearks van der Bij te vinden, getiteld: 'Jakobs droom'. In Genesis 28:12 wordt verteld over Jakobs droom:

"Jakob verliet dus Berseba en ging op weg naar Charan. Op zijn tocht kwam hij bij een plaats waar hij bleef overnachten omdat de zon al was ondergegaan. Hij pakte een van de stenen die daar lagen, legde die onder zijn hoofd en ging op die plaats liggen slapen. Toen kreeg hij een droom. Hij zag een ladder die op de aarde stond en helemaal tot de hemel reikte, en daarlangs zag hij Gods engelen omhooggaan en afdalen. Ook zag hij de HEER bij zich staan, die zei: 'Ik ben de HEER, de God van je voorvader Abraham en de God van Isaak. Het land waarop je nu ligt te slapen zal Ik aan jou en je nakomelingen geven. Je zult zo veel nakomelingen krijgen als er stof op de aarde is; je gebied zal zich uitbreiden naar het westen en het oosten, naar het noorden en het zuiden. In jou en je nakomelingen zullen alle volken op aarde gezegend worden. Ikzelf sta je terzijde, Ik zal je overal beschermen, waar je ook heen gaat, en Ik zal je naar dit land terugbrengen; Ik zal je niet alleen laten tot Ik gedaan heb wat Ik je heb beloofd.' Toen werd Jakob wakker. 'Dit is zeker,' zei hij, 'op deze plaats is de HEER aanwezig. Dat beseftte ik niet.' Eerbied vervulde hem. 'Wat een ontzagwekkende plaats is dit,' zei hij, 'dit is niets anders dan het huis van God, dit moet de poort van de hemel zijn!' De volgende morgen vroeg zette Jakob de steen die hij als hoofdsteun had gebruikt rechtop, en wijdde hem door er olie over uit te gieten. Hij gaf die plaats de naam Betel, maar voordien heette die stad Luz. En hij legde een gelofte af: 'Als God mij terzijde staat en mij op deze reis beschermt, als Hij mij brood te eten geeft en kleren aan mijn lichaam, en als ik veilig terugkom bij mijn verwanten, dan zal de HEER mijn God zijn. De steen die ik gewijd heb, zal dan een huis van God worden en ik beloof dat ik U dan een tiende deel zal afstaan van alleswat U mij geeft.'"

Het mozaïek stelt een ladder voor met twee engelen en aan de voet daarvan de slapende Jakob, die op deze plaats de weg naar God terugvond. Bethel, dat Huis van God betekent, was de inspiratie voor een nieuwe naam voor de kerk, aangezien ook zij hopen een Huis van God te mogen zijn. Vanwege dit mozaïek heeft de kerk dus de naam Jacob-Tsjerke gekregen.

Twaalf stenen des verbonds

Dit mozaïek is te vinden op het gebouw van de voormalige gereformeerde mavo te Drachten. Het thema van dit kunstwerk is ontleend aan het bijbelhoofdstuk Jozua 4: 1-9:

"Nadat het hele volk de Jordaan was overgetrokken, zei de HEER tegen Jozua: 'Kies nu twaalf mannen, één uit elke stam, en zeg hun dat ze van de plaats waar de priesters in de Jordaan staan twaalf stenen moeten halen. Die moeten ze meenemen en in het kamp leggen waar jullie vannacht zullen verblijven.' Jozua liet twaalf mannen aanwijzen, één uit elke stam van Israël, en nadat hij hen bij elkaar geroepen had, zei hij tegen hen: 'Ga voor de ark van de HEER, uw God, de Jordaan in. U moet allemaal één steen op uw schouders nemen, één voor elke stam van Israël. Ze zullen een gedenkteken voor u zijn. Wanneer uw kinderen later zullen vragen wat die stenen betekenen, dan moet u ze vertellen dat het water van de Jordaan werd tegengehouden door de aanwezigheid van de ark van het verbond met de HEER. Vertel ze dat toen de ark de Jordaan in ging het water werd afgesneden en dat deze stenen daarvan voor Israël een eeuwig gedenkteken zijn.' De mannen deden wat Jozua hun had gezegd. Ze haalden twaalf stenen uit de Jordaan, één voor elke stam, zoals de HEER aan Jozua had opgedragen. Ze droegen de stenen met zich mee naar het kamp en legden ze daar neer. Jozua richtte ook twaalf stenen op in het midden van de Jordaan, op de plaats waar de priesters stonden die de ark van het verbond droegen.

Die stenen staan daar tot op de dag
van vandaag."